

מלטה - טבורו של הים התיכון

(רשמים משליחות לאי)

הקדמה

בו השפעתו וחזתו. בשנת 60 לספירה נטרפה ליד האי ספינתו של סנט-פאול ומאז הם נוצ-רים-קתולים אדוקים, ולכנסיה השפעה רבה. 250 שנים שלטו שם אבירי המסדר על שם ג'ון מירושלים (מיסדר צלבנים אחרי שגורשו מארץ ישראל) ו-100 שנים, עד 1962, שלטו האנגלים. בשפה המלטזית יסודות שמיים וערביים, ליד יסודות לטיניים והרבה מילים קרובות לעברית. אין זו "ארץ-מתפתחת" במלוא מובן המלה, כמו באפריקה או בדרום-אמריקה. רמת-החיים גבוהה למדי, ובשטחים מסויימים אף עולה על המקובל אצלנו (יש יותר מכוניות, אין פושטי-יד). אק-לימו של האי זהה עם האקלים שלנו; אדמתו מועטת וסידית; החלקות המעובדות גדורות חור מות אבנים גבוהות — פרי עמל דורות בסיקול, והן משמשות כשוברי-רוח ומונעי סחף. מים להש-קיה אין, וגם מי-השתיה מכילים עד 700 מג' כלור. ענפי החקלאות מהווים מקור פרנסה ל- $\frac{1}{3}$ מהתושבים והענפים העיקריים הם תפוחי-אדמה וירקות. דייגיימי, קצת מטעים, לול, חזיר-רים ובקר. אין כל צורה של התארגנות ושל שי-תוף פעולה של החקלאים וכל ענייני החקלאות נתונים בידיהם של שני משרדים ממשלתיים: (א) משרד החקלאות; (ב) מפעל שיווק החלב (Milk Marketing undertaking). ועל שניהם חולש שר החקלאות-המסחר-והתעשייה. אנו הו-מנו על-ידי מפעל שיווק החלב האחראי לכל ייצור החלב, ריכוזו ועיבודו במחלבות ושיווקו לצרכנים.

כיצד נראה ענף הבקר במלטה?
היקף העדר

מצויות במלטה כ-5,000 פרות חולבות; רוי-בן המכריע מהגזע ההולנדי והבריטי-פריזי ויי-תכן מגזע אירשייר. מבנה גופן גדול ומוצק וני-כר עליהן שאינן סובלות מתת-תזונה; יחד עם זאת הן אינן אחידות ורבים העטינים הגרועים. התנובה הממוצעת כ-3,600 ליטר חלב עם תכו-לה של 3.7% שומן. יש קרוב ל-500 מחזיקי בקר

לפני יותר משנה התקיימה בארץ פגישה שנ-תית של הפדראציה הבינלאומית של משק החלב והמחלבות (I. D. F.) באותה פגישה השתתף נציג מדינת מלטה, שהה בארץ שבועיים, סיי-במשקים, ברפתות ובמחלבות והתרשם ממראה-עיניו. בשובו לארצו דיווח בהתלהבות לשולחיו, פירסם את דבר הצלחותיו של משק הבקר של-נו על פני כל מדינתו וביקש-הפציר-האיץ בממ-שלתו שיומינו מישראל שני מומחים — אחד להשבתת בקר והשני להזנת בקר, כדי שיערכו סקר ויציעו הצעות לקידומו ופיתוחו של משק הבקר המלטזי.

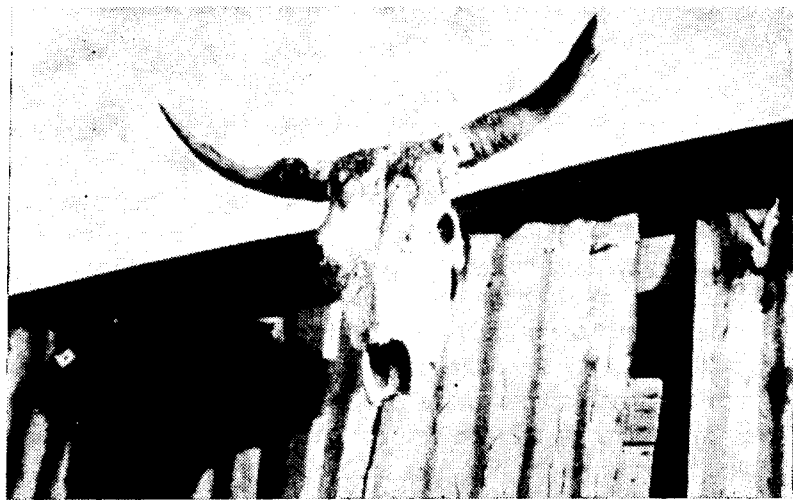
הודות ליוזמה זו יצאנו, גרטל ברקאי, מלש-כת הדרכה עפולה, ואני לערוך ביקור היכרות באי שכן קטן בטבורו של הים-התיכון, הצועד את צעדיו הראשונים כמדינה עצמאית ושאוכלו-סיתו בת 350,000 התושבים היא ידידותית ואר-הדת לישראל.

מוצאו של העם המלטזי — מסחרי צידון הקדמונים, וכל אחד מהכובשים הרבים ששלטו באי במרוצת ההיסטוריה הארוכה שלו השאיר

הוא הביא דוגמה מאקוואדור, לשם הביאו בקר פריזי טהור וטיפחו אותו בהצלחה לפי השיטות המקובלות בארה"ב. נציג מקסיקו תמך בו. סטאפל ההולנדי טען בהתלהבות, שישראל הו-כיחה שאפשר לטפח בקר פריזי מעולה בדרך זולה יותר וגם להתאימו לתנאי האקלים המ-יוחדים. אחרי-כן הצבעתי על המיגבלות של טי-פוח בגרעין מצומצם, על חוסר אפשרויות לס-לקציה חריפה ולבחירת חומר גנטי מעולה מתוך אוכלוסיה קטנה.

דיון זה שימש לי מיפגש ראשון עם בעיות הטיפוח בארצות אמריקה הדרומית, שנובעות מהתנגשות האינטרסים של בעלי החוות שהש-קיעו ממון כיבוא בקר טהור, לבין האיכר שרו-צה להתפרנס על ייצור חלב ובשר.

ראובן בר-ענן

גולגולת של פרה —
סגולה נגד „עין־הרע“,
תלויה על קיר כל רפת

ואין מחסנים לשמירת מלאי — יש תנודות רבות בהרכב וחיים „מן האניה לאיבוס“. המזון הגס, שמהווה כ־10% מהמנה, מורכב מירק שעורה או תלתן בחדשי האביב ומשחת תלתן, עלי צבר ללא קוצים, ומקש — ביתר חודשי השנה.

המייבנים

הבנייה אחידה וסטנדרטית ואינה מתאימה לא לאקלים החם ולא למימשק יעיל. חומר הבנייה המצוי, אלה הן האבנים הסידיות והקלות לעיבוד, מהן בונים רפתות סגורות עם קירות עבים, בעלות חלונות זעירים ודלתות קטנות. האיבוס — ליד הקיר ואת הפרות קושרים בחבלים אל הקיר. המרחק מפרה לפרה גדול מכיון שאת המזון צריך להגיש במרחב שבין שתי פרות. להגדלת מייבנים לפרות ניתנת תמיכה כספית ממשלתית נדיבה, אך היא מותנית בהסכמת בעל המשק לבנות לפי מתכונת הבנייה הקיימת — כך מחייב החוק. כמעט שאין חליבה מכאנית; מעט המכונות שהוכנסו — יצאו משימוש בגלל קשיים באחזקה שוטפת; כיוון של־משפחות החקלאים ילדים לרוב, וכיוון שהעבודה זולה יחסית — אין מניע שידחוף לחליבה מכאנית.

אולם רק כ־300 עדרים מונים יותר מחמש פרות. נוסף לפרות יש כ־2000 עגלות, עגלים, ומבכירות ו־325 פרים לרבייה.

ההזנה

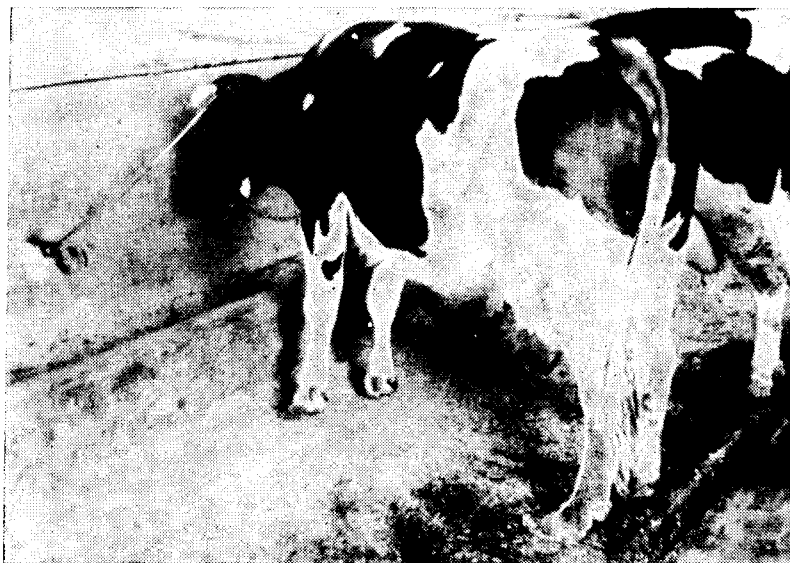
היא מבוססת על 90% מזון מרוכז, המורכב — מהרבה חרובים, הרבה כוספה כותנה, מפולס, תירס, שעורה ומעט סובין, וללא כל תוספת של מלחים, מינרלים וויטמינים. את התערובת מערבב כל חקלאי במשקו, בהרכב המועדף על ידו. מכיוון שרוב מרכיבי התערובת מיובאים

עגלים בגיל שנה מיובאים מארצות הבלקן
לפיטום סופי ולשחיטה

פרהרבעה באחד
העדרים הטובים

הפרות קשורות בחב
לים אל הקיר, מעל
לאיבוס

יש שירות-הזרעה-מלאכותית ממשלתי המבצע כ-2,000 הזרעות בשנה בזירמת פרים מקומיים מקריים ובזירמה מוקפאת מאנגליה. יתר הפרות מורבעות על ידי פרים מקומיים בלתי מבוררים. אין כל רישום של המחזור המיני של הפרה.

מימשק

הבעיות החמורות ביותר הן אי-הפוריות ות-מותת היונקים שכתוצאה מכך מקבלים רק 35 וולדות חיים מכל 100 פרות בשנה. קיים שירות ווטרינארי ממשלתי אולם הוא בלתי מספיק.

מטרת משק הבקר המלטי היא להגיע לע-ליה כדי 20% בייצור החלב (הדרוש למדינה בגלל עליית התצרוכת ובגלל תנועת התיירות המוגברת). וזאת — ללא הגדלת מספר הפרות החולבות. להשגת מטרה זו הצענו המלצות מפורטות לפי סדר העדיפויות דלקמן:

1. עדיפות ראשונה חייבת להינתן לאירגון שיירות הדרכה לבוקרים שיעשה על ידי אנשי שים צעירים שנולדו או גדלו במשק, בעלי נסיון חקלאי, שיקבלו השכלה חקלאית מספקת ויודעים פרק בשיטות הדרכה, ובעיקר — שיהיו מוכנים להסתובב במשקים וביחיות על מנת להורות ולהדריך כיצד מגדלים בקר בשיטות מודרניות. עתה אין בכל האי בעל מקצוע מסוג זה.

2. הגשת תפריט מזון מאוזן שיורכב ממזון מרוכז משופר יותר ושיכיל גם מלחים, מינרלים וויטאמינים, התערובות שיותקנו במכון מרכזי מחומרי-גלם יותר טובים, ושיוכן מלאי מספיק כדי למנוע את התנור-

אין בדיקות הריון ועל כן חומרת הבעיה עוד לא נהירה להם בכל היקפה.

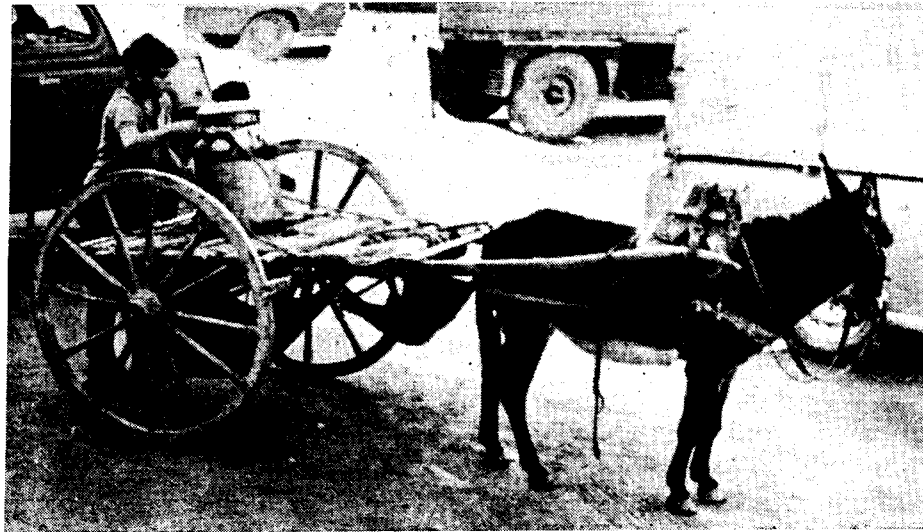
הטיפול ביונקים הוא בצורה בלתי מקצועית (את הקולוסטרום לא נותנים לעגלות, בחודשים הראשונים לא נותנים כל מזון או מים — פרט לחלב וכו') אין כל ביקורת של כמות החלב ועל כן מוחזקות הרבה פרות שאינן ריווחיות כלל וההזנה היא לפי עקרון של "שוויון" לכל פרה שבעדר, ללא התחשבות בתנובתה. בגלל אי ידיעת התנובות אין גם כל אפשרות של השוואה. מרבית החקלאים חולבים שתי חליבות ביממה.

ההמלצות

לפי המצב והרקע שתוארו לעיל נקל לשער שלא היה קושי בהגשת המלצות והצעות לרוב. הקושי הוא בקביעת עדיפויות ובהגשת הצעות שתוכלנה להתבצע בתנאים הקיימים על ידי החקלאים ועל ידי מוסדות הממשלה על מנת להצמיד את משק הבקר שלהם ליתר יעילות ויתר מודרניזציה.

כדים... כמו „בימים הטובים ההם“ אצלנו...

הובלת חלב — נוסח מלטה

הם יעברו לחליבה מכאנית, לבנייה יותר מתאימה לתנאים האקלימיים, לשימוש בציד ובאבזורים חוסכי-כוח-אדם. אך הצבע-נו על כך שכאשר יבשילו התנאים ויגיע הזמן — הם יוכלו לחסוך לעצמם הון רב אם יעברו מיד לשלבים המתקדמים ביותר והמתאימים ביותר של הבנייה, המיכון וה-ציד. (ולדוגמא — בכל ארץ, המעבר לחליבה מכאנית נעשה בשני שלבים: שלב ראשון מחליבת ידיים למכונות מיטלטלות ושלב שני — ממכונות מיטלטלות למכונות חליבה. כל שלב כרוך בהוצאות כספיות גדולות ואם הם יעברו ישר מחליבת ידיים למכונות חליבה אזי יוכלו לחסוך לחלוטין את שלב הביניים).

נראה לנו שעל ידי קבלת המלצות אלה יוכל משק הבקר המלטזי להתקדם במהירות רבה לקראת המטרות שהוא הציב לעצמו ולהבטיח לחקלאים בקר יותר טוב — לחיים יותר טובים.

אלי פמסון

שה"מ — משרד החקלאות
לשכת ההדרכה בית-שאן

דות התמידיות. מציאת דרכים להגדלת מנת המזון הגס ושיפור טיבה.

3. הצענו לארגן מבצע גדול למניעת תמותת יונקים. למבצע כזה אפשר לנצל את כל דרכי התיקשורת ההמונית אשר עומדים שם לרשותם (שם יש לחקלאים יותר מן "החמש דקות לחקלאי" שיש לנו ברדיו בארץ) — רדיו, טלוויזיה, עתונות, עלונים ופירסומת על מנת להפיץ יידע בנושא זה — אשר ביחס אליו מובטח גם שיתוף-פעולה מצד החקלאים.

4. חייבים להתחיל בניהול רישום מחזור ההמלטות, ההרבעות או ההזרעות ובביקורת תגובת החלב על מנת למנוע ביזבוז מזון וכדי לאפשר התחלות בפעולות השבחה וטיפול.

5. הצענו להם לייבא מישראל פרים לרבייה וזירמה מוקפאת מאחר שהגזע הישראלי פריזי יניב בתנאי האקלים שלהם יותר חלב (לא הצענו לייבא מבכירות מתוך ידיעת מצבם הכלכלי).

6. רק בתור סעיף אחרון ברשימת העדיפויות הצבענו על כך שבמוקדם או במאוחר גם